

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนพุทธศาสนา ตามเนื้อหาของหลักสูตร สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยเปรียบเทียบวิธีสอนแบบ ใช้ชุดการเรียนการสอนกับ ไม่ใช้ชุดการเรียนการสอน

อรอนงค์ สุวรรณกุล

ปัญหาการวิจัย

ลักษณะสังคมปัจจุบันเน้นความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ เป็นผลให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรม ปัญหาด้านอาชญากรรมและยาเสพติด ในด้านเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนก็มีปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรมของนักเรียน เช่น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียน การดื้อดึงไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น วิธีแก้ปัญหาลำเหล่านี้มีหลายวิธี แต่การอบรมปลูกฝังให้คนเป็นคนดีตั้งแต่ยังเยาว์วัยน่าจะเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง การพัฒนาจิตใจของเด็กในวัย ๘ - ๙ ขวบ โดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือมาจัดใจ จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพื่อให้เด็กเหล่านี้มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีการดำรงชีวิตที่ดีงาม มีสุขภาพจิตดีและมีจริยธรรมสูง

การอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมและความเลื่อมใสศรัทธานั้น ถ้าจะให้ได้ดีและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรวมทั้งความเชื่อแล้ว จะต้องทำตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเลือกวิธีการอบรมและเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและลักษณะทางอารมณ์ของผู้เรียน การใช้ชุดการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงวิธีหนึ่ง ซึ่งให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าการเรียนการสอนปกติ

ในการสร้างคนไทยให้เป็นผู้มีคุณธรรมนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางฝ่ายพระสงฆ์ และฆราวาสหลายท่าน เสนอให้นำคำสอนของพุทธศาสนามาพัฒนาคุณภาพทางจิตใจของเด็กและประชาชนชาวไทย ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักการและคำสอนที่ดีงาม สอนให้คนรู้จักว่าอะไรดีอะไรชั่ว สอนให้คนรู้จักพิจารณาปัญหาตลอดถึงการศึกษาวិธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และเป็นศาสนาที่มีคุณค่าที่คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับนับถือกันอยู่แล้ว

การอบรมสั่งสอนพุทธศาสนาให้แก่เด็กและเยาวชนไทยที่จัดสอนกันอย่างเป็นทางการอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และการสอนตามเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่การสอนพุทธศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น มีเด็กและเยาวชนไปรับการอบรมสั่งสอนเป็นจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนเด็กและเยาวชนทั้ง

ประเทศ ส่วนการสอนพุทธศาสนาตามเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาชั้น
ก็ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ขาดแคลนสื่อการสอนและวิธีสอน ขาด
แคลนวิทยากร เป็นต้น จึงทำให้การถ่ายทอดความรู้และศรัทธาในพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน
ไทยไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าว และด้วยความศรัทธาที่จะทำนุบำรุงรักษาพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงมีความ
ประสงค์ที่จะส่งเสริมการสอนพุทธศาสนาแก่นักเรียนระดับโรงเรียน โดยศึกษาวิธีการถ่ายทอดความรู้
และศรัทธาในพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชนไทยเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้ทางการจัดการศึกษาและ
อบรมเพื่อจะปลูกฝังและส่งเสริมเยาวชนให้มีความรู้และศรัทธาในพุทธศาสนาจะได้ปฏิบัติตนเป็น
คนดี เป็นผู้มั่งใจสูงเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศสืบไป

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนพุทธศาสนาตามเนื้อหาของหลักสูตร
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยเปรียบเทียบวิธีสอนแบบใช้ชุดการเรียนการสอนกับไม่
ใช้ชุดการเรียนเพื่อพิสูจน์แนวความคิดที่ว่าชุดการเรียนการสอนเป็นสื่อและนวัตกรรมการสอนแบบ
หนึ่งที่มีผู้วิจัยแล้วว่าสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ให้ผลสัมฤทธิ์
ดีกว่าการเรียนการสอนโดยทั่วไป ถ้านำมาใช้ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนพุทธศาสนาสำหรับ
นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว นักเรียนจะสนใจเรียนพุทธศาสนาและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนพุทธศาสนาเป็นอย่างดี

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนพุทธศาสนาตามเนื้อหาของหลักสูตร สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนกับ
กลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนการสอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

๑. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองจำเพาะเจาะจงโดยพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างให้มี
ลักษณะใกล้เคียงกัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองได้รับการสอน โดยใช้ชุด
การสอนจำนวน ๖ หน่วยย่อย และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือต่อไปนี้คือ

๒.๑ ชุดการเรียนการสอนพุทธศาสนาจำนวน ๖ หน่วย คือ

หน่วยที่ ๑ บอกศาสนาประจำชาติได้และเล่าพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบำรุงพุทธศาสนาได้

หน่วยที่ ๒ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือได้

หน่วยที่ ๓ เล่าพุทธประวัติโดยย่อได้

หน่วยที่ ๔ แสดงตนเป็นพุทธมามกะและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อศาสนาได้

หน่วยที่ ๕ บอกชื่อวันสำคัญทางพุทธศาสนาและร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาได้

หน่วยที่ ๖ บอกพุทธภาษิตง่าย ๆ ได้

แต่ละหน่วยสร้างชุดการเรียนรู้การสอน ๑ ชุด ชุดการเรียนรู้การสอนที่สร้างขึ้นนั้นใช้รูปแบบของชมพันธ์ ฤกษ์ ฌ อยุธยา ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย ความรู้พื้นฐาน การประเมินผลเบื้องต้น กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลหลังเรียน และการเรียนซ่อมเสริม ชุดการเรียนรู้การสอนที่สร้างได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนนำไปทดลองใช้ และแก้ไขปรับปรุงตามขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้การสอนทุกประการ

๒.๒ แบบทดสอบวิชาภาษาไทย

เป็นแบบทดสอบปรนัยจำนวน ๗๐ ข้อ ซึ่งออกตามเนื้อหาวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

๒.๓ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีจำนวน ๔๐ ข้อ ข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบและตอบคำถามสั้น ๆ

๒.๔ คู่มือครูสำหรับการเรียนการสอนของกลุ่มควบคุม สร้างโดยศึกษาจากแผนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตประถมศึกษาปีที่ ๓

๒.๕ แบบสอบถามความรู้สึกและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพุทธศาสนาโดยสร้างแบบมาตราวัดทัศนคติแบบ ๒ ตัวเลือก คือตอบรับหรือปฏิเสธ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น แบบสอบถามความรู้สึกและทัศนคตินี้มี ๑๐ ข้อ ประกอบด้วยรูปภาพ คำถามและคำตอบ

๒.๖ แบบสังเกตพฤติกรรมทางคุณธรรมของนักเรียนเป็นแบบบันทึกพฤติกรรม ซึ่งใช้เทคนิคการสังเกตโดยตรงแบบผู้สังเกตไม่เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

๓. การทดลอง

๓.๑ ระยะเวลาทำการทดลอง ๖ สัปดาห์ ระหว่างภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๒๔ ห้องเรียนกลุ่มทดลองใช้ชุดการเรียนรู้การสอนสัปดาห์ละ ๑ หน่วย สร้างขึ้นตามหัวข้อพุทธศาสนาในหลักสูตรสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งมี ๖ หัวข้อ โดยแต่ละหัวข้อสร้างชุดการเรียนรู้การสอน ๑ หน่วย

สำหรับห้องเรียนกลุ่มควบคุมให้ใช้แผนการสอนพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเป็นคู่มือครูในการสอนกลุ่มควบคุมโดยมีเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเหมือนกับกลุ่มทดลอง

๔. ช่วงเวลาการทดสอบ จัดให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองสอบข้อสอบวิชาภาษาไทยก่อนการทดลอง ๑ สัปดาห์ เพื่อใช้คะแนนจากแบบทดสอบนี้เป็นตัวแปรร่วม และให้มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนพุทธศาสนา แบบสอบถามความรู้สึกและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพุทธศาสนา และแบบสังเกตพฤติกรรมทางคุณธรรมของนักเรียนที่เป็นผลของการเรียนการสอนพุทธศาสนาในสัปดาห์แรกของการทดลอง และสัปดาห์สุดท้ายของการทดลอง

ผลการวิจัย

๑. นักเรียนกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ด้านสติปัญญาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนการสอน
๒. นักเรียนกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้สึกและทัศนคติต่อพุทธศาสนา สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนการสอน
๓. นักเรียนกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมทางคุณธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนการสอน

การนำไปใช้และประโยชน์ในแง่ปฏิบัติ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาจะได้ผลดีขึ้น (มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทั้งในด้านสติปัญญา ความรู้สึก และทัศนคติและพฤติกรรมด้านคุณธรรม) ถ้าใช้ชุดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพที่ได้สร้างและพัฒนาขึ้นตามแนวทางการพัฒนาชุดการเรียนการสอน ดังนั้นควรจะได้มีการสร้างชุดการเรียนการสอนในวิชาที่ต้องการจะปลูกฝังจริยธรรมให้มากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ชุดการเรียนการสอนพุทธศาสนา สำหรับใช้เป็นสื่อที่ดีในการเรียนการสอนพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาต่อไป นับเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีทางสังคมให้แก่การศึกษาและเยาวชน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมความรุ่งเรืองและสืบทอดพุทธศาสนา เป็นเครื่องมือของครูในการจัดการเรียนการสอนด้านศีลธรรม และเป็นเครื่องมือของสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความประพฤติและจิตใจของเยาวชน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นประชากรที่มีคุณภาพด้านจิตใจตามความต้องการของชาติต่อไป